

LBRIS | We know
books
Pavel Tornea

Manual
de
OBOI

GRAF^oART

Prefață	4
Cap. I. Scopul lucrării. Considerații generale	7
Cap. II. Originea și istoricul oboiului. Descrierea instrumentelor vechi din familia oboiului	9
Cap. III. Clasificarea după registre a instrumentelor din familia oboiului	17
Cap. IV. Utilizarea oboiului și a cornului englez	20
Cap. V. Tipurile de instrumente în uz din familia oboiului. Descrierea instrumentelor moderne	26
Cap. VI. Descrierea anciei	31
Cap. VII. Păstrarea instrumentului. Montarea și demontarea. Întreținerea	34
Cap. VIII. Reparația instrumentului. Înlocuirea pernițelor și arcurilor, uzura și defecțiunile instrumentului	37
Cap. IX. Condiții pe care trebuie să le îndeplinească viitorul oboist	39
Cap. X. Poziția instrumentistului și a instrumentului	40
Cap. XI. Tehnica gurii. Despre suflat, calitatea și justetea sunetului. Staccato, vibrato etc.	41
Cap. XII. Tehnica degetelor și digitația	51
Cap. XIII. Despre studiu	59
Cap. XIV. Recomandații diverse pentru oboist	62
Cap. XV. Fabricarea ancilor. Confecționarea și punerea lor la punct.	63
Cap. XVI. Cornul englez	76
Cap. XVII. Teoria formării sunetului în oboi	78
Tabelul figurilor	89

CAPITOLUL I

SCOPUL LUCRĂRII. CONSIDERAȚII GENERALE

Lucrarea de față se adresează în primul rînd oboistului, elev sau profesionist. Ea a fost întocmită cu scopul ca viitorii oboiști să-și poată însuși, paralel cu studiul propriu-zis, și cunoștințele necesare dobîndirii unei tehnici corecte. De asemeni este destinată oboiștilor profesioniști, ajutîndu-i să nu devieze de la tehnica corectă.

În acest manual au fost tratate aspectele mai importante ale problemei din punct de vedere tehnic, istoric, artistic, teoretico-științific, didactic. În acest fel lucrarea contribuie la completarea cunoștințelor generale ale elevului, insistînd asupra problemelor tehnice: tehnica cîntatului, întreținerea instrumentului, fabricarea anciilor etc. Cu alte cuvinte, ea completează metodele uzuale de studiu, oferind celui ce învață oboiul cunoștințele care, în general, nu se găsesc în metode. Posibilitățile tehnice ale instrumentului, așa cum rezultă de pildă din capitolul tratînd despre digitație, pot fi de folos și compozitorilor care vor să dea o cît mai corectă utilizare oboiului în partițiunile lor de orchestră. Lucrarea poate interesa și pe unii amatori care, fără a învăța oboiul, doresc să cunoască mai de aproape acest instrument. Trebuie să constatăm că oboiul este un instrument mai puțin cunoscut decît multe altele. Chiar preinșii amatori sau cunoscători de muzică, care în general știu ce este un flaut sau un clarinet, ignorează însă oboiul, deși prezența acestuia din urmă în formațiile de orchestră simfonică este cel puțin tot atît de importantă ca și a celorlalte două. Este poate una dintre cauzele datorită căreia sînt de asemenea puțini și cei care se dedică studiului acestui instrument. După cum vom vedea însă, cauza principală a acestei stări de lucruri este faptul că studiul oboiului este mai anevoios decît al celorlalte două instrumente.

Perfecționările importante aduse în ultima vreme oboiului, atât în ceea ce privește ameliorarea sonorității instrumentului, cât și simplificarea tehnicii lui, ne îndreptățesc să sperăm că și acest instrument se va bucura de azi înainte de toată atenția cuvenită.

Oboiul este instrumentul sopran cu ancie dublă. (A se vedea la cap. VI ce se înțelege prin ancie.) El este indispensabil în orchestră datorită timbrului său deosebit, care oferă posibilitățile cele mai variate de expresie, începând de la tonul glumeț și vesel pînă la cele mai tragice accente, dar mai potrivit cu deosebire pentru frazele melodioase și cantabile. Timbrul clar, expresiv și sonor atât de caracteristic al oboiului, o dată auzit într-un pasaj solo, poate fi apoi ușor distins în orice combinație instrumentală. Se poate spune că oboiul dă culoarea formațiilor simfonice. Un capitol al acestei lucrări a fost rezervat pentru exemplificarea utilizării oboiului.

Dacă la cele expuse mai sus se adaugă și faptul că oboiul, datorită anciei sale duble, este unul dintre instrumentele mai greu de cîntat, rezultă că adevărata lui utilizare este de preferat în frazele expresive, melodice, iar nu în pasajele de virtuozitate, care prezintă diferite riscuri. Totuși, datorită perfecționării oboiului modern, virtuozitatea este azi în bună măsură posibilă pe acest instrument.

Este necesar să subliniem de la început necesitatea studiului pe instrumente perfecționate, problemă ce va fi dezvoltată în capitolul tratînd despre studiu.

O latură deosebit de importantă în educația muzicală a elevilor o constituie și modul de întreținere a instrumentului. Fabricarea și perfecționarea acestui instrument s-a datorat în mare parte, ca și în multe alte domenii, unor profesioniști, care, în marea lor pasiune pentru instrumentul practicat, i-au adus de-a lungul timpurilor neconținute îmbunătățiri. Întreținerea instrumentului cade însă în sarcina fiecărui instrumentist pentru a obține bune rezultate, aceasta fiind una din primele griji care i se impun. În această direcție lucrarea de față conține o serie de indicații, rezultate ale unei lungi experiențe. Dat fiind stadiul actual al industriei noastre, fabricarea și perfecționarea instrumentelor muzicale nu pot fi privite ca probleme de actualitate, deși n-ar trebui pierdute definitiv din vedere. În schimb chestiunea întreținerii rămîne vitală pentru instrumentist.

Avînd în vedere că scopul principal al acestei lucrări este practic, adică de a ajuta pe muzicanți în exercitarea profesiunii lor, partea pur teoretică este tratată într-un capitol complet separat, la sfîrșitul lucrării, cuprinzînd teoria fizică a formării sunetului în oboi. Nici chiar în capitolul care tratează

despre tehnica gării, nu am considerat necesară, din punct de vedere didactic, stabilirea unei legături între practica suflatului și teoria fizică a formării sunetului.

În concluzie, accentuăm că aspectul tehnic își găsește cea mai mare dezvoltare în manual datorită faptului că dificultățile pe care le întâmpină oboistul sînt în primul rînd de ordin tehnic, înțelegînd prin aceasta atît tehnica cîntatului, cit și problemele tehnice ale instrumentului și accesoriile sale. Se poate spune, pe drept cuvînt, că realizarea artistică este subordonată problemei tehnice. Considerăm că lămurirea de la început a acestei delicate probleme va scuti pe oboist de o îndelungată și penibilă tatonare, ajutîndu-l să atingă, într-un timp mult mai scurt, siguranța profesională.

CAPITOLUL II

ORIGINEA ȘI ISTORICUL OBOIULUI

Descrierea instrumentelor vechi din familia oboiului *

Printre puținele documente pe care le avem asupra trecutului îndepărtat al muzicii instrumentale, cităm în primul rînd diferitele mențiuni întîlnite în scrierile istoricilor și poeților din acele timpuri. Frecvențele contradicții pe care le găsim în ele ne fac însă să nu punem prea mult temei pe aceste documente. Cert este că istoricii, și mai ales poeții, făceau deseori confuzii între diferitele categorii de instrumente de suflat. Cele redată mai departe asupra trecutului oboiului trebuie deci privite ca atare.

Oboiul, adică instrumentul cu ancie dublă, este unul dintre cele mai vechi instrumente de suflat.

Legenda atribuie invenția oboiului lui HYAGNIS, regele Lydiei (către anul 1500 înaintea erei noastre). Poeții antici o atribuiau zeului Apollo (după scriitorul grec PLUTARH), sau zeiței Pallas (după poetul grec PINDAR) sau corespondentei romane a acesteia, Minerva (după poetul latin OVIDIU).

Este însă neîndoios că Frigia a fost leagănul muzicii instrumentale. Oboiul, pe care frigenii îl numeau *berecynthe*, a fost probabil introdus în Grecia antică de muzicanții frigieni și de acolo a trecut în Egipt.

Este de asemenea posibil că invenția oboiului să fi fost pur și simplu rezultatul unor încercări și să fi avut loc în epoci și în locuri diferite. Astfel,

* Principalele date din acest capitol sînt luate din *Encyclopédie de la musique et dictionnaire du Conservatoire*, 1910—1912 de A. LAVIGNAC și LAURENCIE, Paris.

este firesc să presupunem, de pildă, că un păstor, suflând din întâmplare într-o trestie, a scos din aceasta un sunet și că de aci a rezultat invenția unui oboi primitiv.

La vechii greci instrumentele cu ancie (oboaietele) se numeau *aulos*, spre deosebire de cele fără ancie (familia flautului), care se numeau *syrinx*. Istoricul HERODOT (secolul al V-lea înainte erei noastre) menționează această diferență; de asemenea HOMER și PLUTARH. Termenul *gingra* de origine feniciană se referă tot la oboi.

Anticii confecționau aceste instrumente din lemn, trestie, soc, lotus, oase de căprioară sau de vultur, fildeș etc. Construcția oboiului era atunci dintre cele mai primitive. Astfel în anul 600 înainte erei noastre oboiul nu avea decât patru găuri. Mai târziu s-au construit instrumente cu mai multe găuri, care puteau fi astupate cu dopuri de metal, suprimându-se astfel, după nevoie, găurile care nu foloseau. Se mai întrebuițau și dopuri perforate, probabil pentru realizarea semitonurilor sau chiar a sferțurilor de ton, deoarece se presupune că grecii antici cunoșteau sferțul de ton.

Tehnica fabricării ancilor era foarte înaintată încă cu 400 de ani înainte erei noastre, așa cum rezultă din descrierile lui ARISTOTEL. Ancia era probabil foarte mică și confecționată dintr-o singură bucată, având capătul turtit. În privința modului de a sufla, se presupune că deseori anticii introduceau complet ancia în gură, așa cum fac și azi orientalii.

Pentru a micșora efortul executantului, deoarece suflatul este mai anevoios atunci când se suflă fără a sprijini buzele pe ancie, instrumentistul se lega peste față cu un soi de piele numită *phorbeia*. Dar este probabil că se practica și suflatul în ancie, aceasta fiind strânsă între buze, așa cum rezultă și din descrierile lui ARISTOTEL.

Grecii antici foloseau oboiul la ceremonii și la tot felul de serbări. El nu era cântat numai de muzicanți. Astfel, poetul Pindar cânta din oboi, iar ultimul dintre regii Ptolomei (secolul I înainte erei noastre) căpătase o oarecare virtuozitate pe acest instrument.

La romani oboaietele (instrumente cu ancie) se numeau *tibiae*, iar flautele (instrumentele fără ancie), *fistulae*; ei de asemenea foloseau oboaietele la ceremonii.

Instrumentele primitive din familia oboiului întrebuițate astăzi de chinezi, egipteni, persani și arabi au probabil asemănări cu cele din Antichitate. Ancia se introduce complet în gură, iar pentru sprijinul buzelor instrumentul este prevăzut la extremitatea superioară cu o rondelă. Acest mod de a sufla dă un sunet strident, aproape imposibil de suportat pentru urechile noastre. Ancia este de dimensiuni mici și este confecționată dintr-o singură bucată, cu capătul turtit. La chinezi ancia se